

Tilsvar på høringsuttalelse fra statsforvalteren i Agder

1. Vannforskriften

Botnevassdraget (vannforekomstene 026-764-R Botnevatnbekken, 026-21797-L Botnevatnet og 026- 765-R Botnevatnet – Botnevatnbekken bekkefelt) har moderat økologisk tilstand på grunn av forsurening. Økologisk miljømål er satt til god tilstand. Vassdraget fra Stemmetjønn til Lundevatnet er en liten del av 026-911-R Lundevannet bekkefelt. Økologisk tilstand er moderat, påvirkning forsurening og økologisk miljømål god tilstand. Effekten av de omsøkte tiltakene på økologisk tilstand i vassdragene er så langt vi kan se av søknaden ikke vurdert i forhold til § 4 i vannforskriften som sier at tilstanden i overflatevann skal beskyttes mot forringelse, forbedres og gjenopprettes. Det er derfor heller ikke vurdert om tiltaket kan tillates etter § 12 i vannforskriften. Ved fraføring av vann fra Botnevassbekken vil flommene i stor grad forsvinne, og vannføringen vil i perioder bli langt lavere enn i dag i den øvre delen av bekken. Samtidig vil foreslått minstevannføring kunne gi noe vannføring i perioder der lavvannføringen i dag går mot null. Hvilken effekt dette vil ha på den økologiske tilstanden i vassdraget må vurderes, både for bekken ned til Kvanvik, men også for resterende del av vassdraget. Tilsvarende må effekter av økt vannføring i Stemmetjønn endringer i vannfølingsregimet i bekken ned til Lundevatnet vurderes.

Tiltakshaver har som målsetting å gjennomføre prosjektet i henhold til § 4 i vannforskriften det betyr at § 12 i samme forskrift i utgangspunktet ikke er tenkt benyttet.

Økologisk tilstand i begge vassdragene er satt til moderat, årsaken til denne nedgraderingen er forsurening. Dette er noe vi støtter siden våre målinger fra i sommer viser en PH på 5,1 i begge vassdrag.

Botnavassdraget vil fra utløpsosen av Hallandsvatnet og ned til Kvanviktjødna få en betydelig lavere vannføring ved en realisering av prosjektet. Etter Kvanviktjødna øker rest nedbørsfeltet mer enn før og effekten av fraføringen avtar i samme takt.

Samtidig er det slik at den første delen av vassdraget også vil ha den største positive gevinsten av tiltaket fordi det er her effekten av flomdempingen og minstevannføringen vil være størst. Flom skaper tilslamming, utvasking og økt erosjon og er en faktor som virker negativt inn på den økologiske tilstanden. Motsatt er det sterkt forringende for den økologiske tilstanden når vannføringen går mot null, noe den ofte gjør i dette vassdraget både sommer som vinter. En

magasinert minstevannføring som foreløpig er foreslått til 10 l/s vil være avbøtende mot dette senarioet. Mengden kan justeres som et ytterligere kompensierende tiltak hvis det viser seg at økt minstevannføring er det som skal til for å opprettholde eller forbedre den økologiske klassifiseringen. Dette gjelder for begge vassdragene. Etter innfallsosen til vannet Skolla i Botnavassdraget utgjør fraføringen ca. 44% av den totale vannmengden som drenerer til dette punktet. Sannsynligheten for at tiltaket skal ha noen negative konsekvenser for overflatevannkvaliteten etter dette er tilnærmet lik null. Dette begrunnes med at tiltaket ikke bidrar til økt forsuring det vil være høyere sannsynlighet for at det har en motsatt effekt.

Det vil heller ikke bidra til annen forurensing hverken under anleggsperioden eller under drift. Dette gjelder begge vassdragene.

Tiltakshaver mener ut fra disse beskrivelsene at det er fullt mulig å gjennomføre tiltaket uten å endre den økologiske tilstanden til vassdragene.

Tiltakene vil være flomm reduksjon og magasinert minstevannføring i hovedsak. Skulle dette vise seg å ikke være tilstrekkelig kan tiltak opp mot å øke PH verdien være neste skritt i forhold til opprettholdelse eller forbedring.

2. Naturvern

Nedre del av nedbørfeltet til Botnevannsbekken ligger i Flekkefjord landskapsvernområde. Planene for Stemmen og Hallandsvatn kraftverk innebærer at Botnevannsbekken fraføres vann. Det er ikke planlagt tekniske tiltak innenfor vernegrensen. Verneforskriften åpner ikke for kraftutbygging i vassdrag som er omfattet av vernet.

Det er riktig som Statsforvalteren påpeker at nedre del av nedbørfeltet til Botnevannsbekken ligger i Flekkefjord Landskapsvernområde. Men vår vurdering under utarbeidelse av konsesjonssøknaden var at tiltaket ikke ville ha noen negativ innvirkning på dette område med begrunnelse i følgende.

Botnevassdraget er ikke et vernet vassdrag. Ved utløpet av Botnevannsbekken i Berrefjord utgjør tiltakets fraføring av vann ca. 14,7% av de totale vannmasser som drenerer til havet fra denne bekken. Til sammenligning har det vært en prosentvis økning i nedbør som faller i dette området de siste 35 år på 10 – 15 % avhengig av hvor målingene er gjort. Videre prognoser er at denne økningen vil fortsette basert på den effekten klimaendringene har for området. I forskrift for Flekkefjord Landskapsvernområde finner man formålet med vernet:

§ 1. Avgrensing

Det samlede arealet er på ca. 54 km², fordelt med ca. 38,5 km² landareal inkludert ferskvann og ca. 15,5 km² sjøareal. Vernet omfatter landarealet ned til laveste vannstand og sjøoverflaten, ikke vannmassene og sjøbunnen.

§ 2. Formål

Formålet med Flekkefjord landskapsvernområde er å ta vare på et representativt og særpreget landskap med åpne sjøflater, urørt skjærgård og mektig kysthei, samt å sikre områder som er viktig for biologisk mangfold, truede og sårbare plante- og dyrearter, og et variert kulturlandskap med fornminner og nyere tids kulturminner.

§ 3. Vernebestemmelser

1. Landskapet

1.1. Området er vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter.

Det går tydelig fram av verneforskriften at formålet med vernet er å ivareta landskapet. Statsforvalteren skriver at verneforskriften åpner ikke for kraftutbygging i vassdrag som er omfattet av vernet. Vassdraget er ikke oppgitt som vernet i NVE sin oversikt over vernede vassdrag. Og det er heller ikke vernets formål å verne vassdraget, formålet er å verne landskapet. Omsøkt tiltak medfører ikke kraftutbygging i vernesonen. Det medfører ingen tekniske tiltak innenfor vernegrensen. Det utgjør heller ingen inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter. Informasjon er sendt til vernestyret med kopi til NVE 05.09.2025 for vurdering eventuelt behandling.

3. Fisk

Botnevannsbekken har bestander av aure, både stasjonær og anadrom. I tillegg er det sannsynlig at vassdraget er tilgjengelig for ål (direkte truet, EN) opp til Hallandsvatnet, basert på vassdragets høydeprofil. Det arbeides for tiden med tiltak som skal lette oppgangen av sjøaure i vassdraget.

Botnevannsbekken har bestander av aure. Statsforvalteren er også i den tro at det er anadrom fisk i vassdraget. Det er ikke vår oppfatning. Det går tydelig fram i flere studier blant annet kartlaget i Flekkefjord kommunes kart som omhandler vandringshindere for fisk at fisk ikke kan vandre fra havet og opp til første vann kalt Hølen. Dette sørger terrengets beskaffenhet for med god hjelp av lokal industrihistorie fra 1900 og fram til første verdenskrig. Kaianlegget i uthogd stein ved utfallsosen ble brukt til å skipe ut kiselgur. Dette er første hinderet ørreten møter. Det beskrives også at det arbeides med tiltak som skal lette oppgangen av sjøaure i vassdraget. Her burde det stått «muliggjøre oppgang».

Det er en kjensgjerning at ved lengre perioder uten nedbør går vannføringen ned mot 0 l/s i Botnevannsbekken. Dette vet vi fordi vi bor i området og fordi vi har

hentet vann i nettopp utløpsosen i Berrefjord siden 1970 tallet til vår fritidseiendom Foreholmen, øya som ligger like ved utløpet til Botnevannsbekken. En magasinert minstevannføring fra tiltaket på 10 l/s vil kunne ha en positiv påvirkning på både fisk og biologien tilhørende vassdraget ellers i disse periodene.

Det er ål i vassdraget helt opp til Hallandsvatnet. Det er ikke ål i vassdraget fra Stemmetjødna ned til Lundevann. Tiltakshaver vil blant annet etablere rister ved inntaket i Hallandsvatnet som hindrer ålen i å følge vannoverføringen ned til Lundevannet, og ellers innarbeide nødvendige tiltak for ikke å forringe ålens vilkår i Botnavassdraget. Vedlagt tilsvarene er det en fyldig rapport som omhandler temaet «fisk» utarbeidet av Mats Staddeland.

I forhold til temaet overføring av fremmede arter til Lundevann vassdraget er det vår oppfatning at når det gjelder fisk er begge vassdragene registrert med forekomster av ørret, bekkerøye og ål. Selv om ål ikke er påvist fra Lundevannet og opp til Stemmetjødna. Nedbørsfeltene til de to vannene har samme høyde, samme bergart, samme jordsmonn og samme biotop. Kantvegetasjonen og vannenes hydrofytter fremstår som like. Vannprøver viser at selve vannet er tilnærmet likt på samtlige parametere. Avstanden mellom dem er 425 meter. Det finnes derfor ikke grunnlag for å anta at det er noen forskjeller mellom vannene på innholdet av ferskvannsorganismer. Spredning av fremmede arter mellom vassdragene er derfor ikke sannsynlig.

Sitat fra Svein Arild Grimsby i Grimsby naturtjenester:

Det er ikke noe som tilsier at det skal være noen vesentlige forskjeller i artssammensetning av insekter (med faste eller midlertidige opptredener i vannstrengsoner eller i bekkebunnmiljøet) eller andre bunndyr i bekkesoner i de to bekkefeltene, ut fra resultater som kommer frem i andre publikasjoner som omhandler vannmiljøene og det som kommer frem i resultatene fra undersøkelser av fiskeforekomster i de to bekkesone-miljøene. Ut fra at det er så lite sannsynlig at det er vesentlige forskjeller i sammensetningen av mindre arter (insekter og andre smådyr) og at det ikke er noe som tyder på at det skal være spesielt viktig habitatmiljø for slike arter i disse bekkesonene, så er det valgt å ikke legge større vekt disse studiene ikke prioritert i forbindelse med denne naturmangfoldutredningen i dette området. Bekkesonen er godt undersøkt ut fra beregning av habitatmiljø-kvalitet for slike arter, i forbindelse med naturtypekartlegging i begge disse bekkevannssystemene.

4. Friluftsliv

Det er ikke registrert viktige friluftslivsområder i den delen av nedbørfeltet som blir berørt. Lenger nede i vassdraget er området langs Botnevannsbekken fra Berefjord til Pyttetjødne en del av det kartlagte friluftslivsområdet Berrefjord - Dåstøl – Stø (Naturbase-ID FK00032784). Det samme gjelder området Gompefjell (Naturbase-ID FK00032788) som berører vannstrengen i et parti like nedstrøms utløpet av Hallandsvatnet. Begge områdene har verdien viktig friluftslivsområde. Etter vår vurdering vil ikke fraføring av vann påvirke verdien av disse friluftslivsområdene i vesentlig grad.

Tiltakshaver støtter Statsforvalterens vurdering her.